

ALTERNATIVHYPOTSE R ETT HJÄLPMEDEL ELLER EN FALLGROP?

Av Frank Lindblad¹

Artikeln beskriver hur alternativa hypoteser bör formuleras och värderas vid bedömning av misstankar om sexuella övergrepp mot barn. Den tar sin utgångspunkt i domskälen från ett hovrättsärende, såsom de beskrivs i en rapport från JK. Denna dom ger ett intryck av att hovrätten vinnlagt sig om att värdera alternativa hypoteser. Problemet är att detta värderingsarbete bara skett på en nivå, i artikeln benämnt "deltolkningar". Ett exempel på en sådan tolkning i detta fall är: "Att målsäganden uttrycker sig så kortfattat kan vara ett uttryck för att det är svårt att tala om sexuella upplevelser."

På en högre nivå kan man tala om helhetstolkningar. Sådana byggs i regel upp på grunden av ett antal deltolkningar. Ett exempel på en helhetstolkning i detta fall är: "Målsäganden har varit utsatt för övergrepp av den tilltalade på väsentligen det sätt som hon beskriver", vilket också är domstolens slutsats i detta fall. Domstolen redovisar däremot inte några alternativa helhetstolkningar. I artikeln visas hur en alternativ helhetstolkning faktiskt också får stöd.

Så länge man har flera möjliga helhetstolkningar med visst stöd och utan någon information som motsäger dem så finns det goda skäl att hävda att analysen inte är färdig, åtminstone sett från ett beteendevetenskapligt perspektiv

1. INLEDNING

Frågan om domstolars förutsättningar att på ett korrekt sätt komma fram till en dom i ärenden om sexuella övergrepp mot barn har diskuterats i flera arbeten under de senaste åren. Hans-Gunnar Axberger et al har i den uppmärksammade rapporten "Felaktigt dömda" kritiserat handläggningen i ett antal hovrättsärenden som till största delen rörde övergreppsmisstankar.² Kännetecknande för urvalet av dessa ärenden är att två förhandlingar skett i samma hovrätt men med olika domare – och med olika utfall; den första förhan-

¹ Barn- och ungdomspsykiatriker, verksam vid Institutionen för neurovetenskap, Uppsala universitet, och affilierad professor vid Stressforskningsinstitutet, Stockholms universitet.

² Axberger, H-G., Mentis F., Palmgren Goohde, K., Västberg, J. Felaktigt dömda. Rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt, Stockholm 2006.

dlingen utmynnade i fällande dom (där den misstänkte dömts till minst tre års fängelse) och den andra i friande. Bakgrunden var att Högsta Domstolen beviljat en resningsansökan efter den första förhandlingen. Axberger et al har redan genom titeln på sin bok framfört tesen att det begåtts fel och kritiken riktas i samtliga fall mot den första omgången i hovrätten. Denna bok har sedan givit upphov till en debatt huruvida denna slutsats är riktig eller inte (se till exempel 2).³

Katrin Lainpelto och undertecknad har närmat oss ett snarlikt, delvis överlappande, urval av ärenden på ett annat sätt.⁴ Vi har utgått från alla fall rörande misstankar om sexuellt/a övergrepp mot ett barn (<18 år) under åren 1989-2004 utifrån följande kriterier:

- En första fällande dom i hovrätten.
- Ny information framkom efter denna första förhandling.
- Efter resningsansökan till HD gavs resningstillstånd.
- Vid de nya förhandlingarna i hovrätten blev domen friande

Vi har granskat de argument som hovrätterna använt sig av och systematiskt letat upp alla textavsnitt där de bägge hovrätterna argumenterar i samma fråga och, så långt det gått att bedöma, utifrån samma material. En uppenbar skillnad är att hovrätten i den andra omgången haft tillgång till nya uppgifter i ärendet. Frågan uppkommer då om denna nya information påverkat hovrätten så att man också argumenterar annorlunda i frågor där det inte finns någon ny information. Med andra ord: leder hovrättens metod till samma slutsats – till exempel om en berättelse är detaljrik eller inte – även om domarna utsätts för ”ett naturligt experiment” i form av tillgång till information som kan tänkas påverka deras inställning i själva skuldfrågan? Vi fann att hovrätterna kom till samma slutsats i endast ett av tjugo identifierade exempel av det nämnda slaget och till diametralt olika slutsats i femton fall.

3 Diesen C., Inga bevis för oskyldigt dömda., JT 2006-07 s 231-246.

4 Lindblad, Frank Lainpelto, Katrin, When superior courts reach different conclusions in the same sexual abuse cases - is there a lesson to be learned?, [cit. When superior courts reach different conclusions into the same sexual abuse cases] Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling, Published online DOI: 10.1002/jip.84.

Den föreliggande artikeln utgår också från en yttre ram med två hovrätter som kommit till olika slutsats, men har en annorlunda ansats än de tidigare nämnda arbetena.⁵ Den beskriver problematiken med hur alternativa hypoteser kan hanteras och utgår från ett bestämt ärende, som exemplifierar resonemanget. Endast den första förhandlingsomgången i hovrätten kommer att behandlas. Av sekretesskäl och etiska skäl begränsas analysen helt till det av Axberger et al redan publicerade och allmänt tillgängliga materialet om domstolsförhandlingen.

2. FALLET

Fallet rör en ung tonårsflicka som berättar för en kurator om sexuella övergrepp. Som gärningsman anger hon först en lärare. Ett par veckor senare ändrar hon dessa uppgifter och säger att det rör sig om övergrepp från en annan okänd person. Ytterligare några dagar senare säger hon att det är hennes pappa som är gärningsman. Denna berättelse hade föregåtts av tät kontakt med kuratorn. Förhören beskrivs av tingsrätten som att de "... beklagligtvis varit tämligen bristfälliga ...". Detta syftar bland annat på inslaget av ledande frågor. Flickan återtar efter den första hovrättsförhandlingen de flesta av sina anklagelser mot sin pappa.

3. HOVRÄTTENS ARGUMENTERING

Hovrätten gör en analys av de omständigheter som man bedömer som relevanta i sammanhanget. I en tidigare artikel⁶ har vi kategoriserat de argument som används av hovrätterna såsom "stödjande" eller "ifrågasättande" övergreppsmisstankarna. Det kan också tänkas röra sig om argument som talar emot att det rör sig om potentiellt stödjande eller ifrågasättande argument (Ett exempel på en sådan typ av argument skulle kunna vara: "Hon har inte varit utsatt för ledande frågor i den utsträckning att hennes berättelse skulle kunna ses som ett resultat huvudsakligen av denna påverkan").

Man kan sammanfatta Hovrättens argument i följande punkter (1-5), "prob-

5 Axberger, H-G., Mentés F., Palmgren Goohde, K., Västberg, J., Felaktigt dömda. Rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt, Stockholm 2006, samt Lindblad, F, Lainpelto, K, When superior courts reach different conclusions into the same sexual abuse cases.

6 Lindblad, F, Lainpelto, K, When superior courts reach different conclusions into the same sexual abuse cases.

lemfokus”, där Hovrätten tycks utgå från vad som skulle kunna betraktas som alternativa hypoteser (ibland uttrycks dessa i klartext, ibland inte), för att sedan argumentera för att dessa inte behöver tala emot att pappan är skyldig:

1. Problemfokus: Flickan lämnar sina uppgifter i kortfattade svar på förhållsledarens frågor och har inte lämnat en sammanhängande berättelse.

Tänkbara alternativhypoteser: Hennes berättelser kan förstås som uttryck för påverkan från för henne betydelsefulla personer. Att hon inte kan lämna en sammanhängande berättelse kan tala för att hon faktiskt inte varit med om övergrepp. Utan att det utgör en självständig alternativhypotes kan iakttagelsen att hon uttrycker sig så kortfattat göra att det är svårt att värdera hennes utsagor.

Hovrättens argument: Hovrättens argument är framför allt sådana som talar emot potentiella ifrågasättanden. Hovrätten tycks mena att flickans svårigheter att berätta är förstaeliga sett utifrån olika allmänna psykologiska erfarenheter såsom:

- det är generellt ”en stor plåga” för övergreppsoffer att berätta
- det är ”svårt att tala om sexuella ting”
- bortträngning
- lojalitetskonflikter
- utsatthet för allvarliga hot

Dessa argument tycks också användas för att stödja övergreppsmisstankarna. Man menar nämligen att det finns en klar skillnad mellan uppgifterna om övergrepp från en lärare och uppgifterna om övergrepp från pappan. Man påpekar att de förstnämnda, som uppfattas som falska, varit sammanhängande och att det varit lättare och gått snabbare att avge den berättelsen.

2. Problemfokus: Flickan har först, som man menar felaktigt, anklagat en lärare för övergrepp.

Tänkbar alternativhypotes (formulerad av Hovrätten): Flickan är fantasifull eller lögnaktig.

Hovrättens argument: Hovrätten menar att det är naturligt för ett barn som

utsatts för sexuella övergrepp att först lämna andra berättelser med sexuell anknytning för att på så sätt dra uppmärksamheten till de verkliga övergreppen.

3. Problemfokus: Flickan kan ha motiv för att ljuga.

Tänkbar alternativhypotes (finns implicit genom Hovrättens resonemang): Flickans berättelse kan vara uttryck för lögn med ett specifikt motiv. Hypotesen är mer av principiell karaktär och inget anges som stöd för att det skulle kunna förhålla sig så som alternativhypotesen anger.

Hovrättens argument: Man menar att den lojalitetskonflikt som framträtt i samband med att flickan berättat om övergrepp från pappan och att hon enligt flera källor alltid haft ett gott förhållande till sin pappa, som hon verkar älska, talar emot att hon skulle ha motiv att lögnaktigt utpeka honom som förövare.

4. Problemfokus: Flickan har varit utsatt för vad Hovrätten kallar ”viss påverkan”. Man tycks med detta syfta på vad som nämnts ovan, det vill säga den tåta kontakten med kuratorn och polisförhörens karaktär (”... förhållaren varit krävande ...”).

Tänkbar alternativhypotes (formulerad av Hovrätten): Flickans berättelse kan förklaras som ett resultat av påverkan.

Hovrättens argument: Även om flickan således varit utsatt för påverkan menar Hovrätten att mycket talar emot att en sådan alternativhypotes skulle vara giltig:

- Hon har styrt de berättelser som kommit fram
- Hon har visat sig motståndskraftig mot påverkan
- Hon har varit konsekvent vilket hade varit svårt om hon inte haft en minnesbild att hålla sig till
- Att efter hand berätta mer och mer är ett typiskt mönster i dessa sammanhang
- Hennes sätt att uttrycka sig talar för att det rör sig om självupplevda händelser
- Hennes berättelse får stöd av brev hon skrivit

Hovrätten finner således flera argument som talar emot ett potentiellt ifrå-

gasättande med hänvisning till påverkan och finner också visst positivt stöd för övergreppsmisstankarna.

5. Problemfokus: Berättelserna kan ha varit uttryck för att flickan felaktigt intalat eller inbillat sig att hon varit utsatt för sexuella övergrepp.

Tänkbar alternativhypotes: Framgår av problemfokus. Precis som för 3 ovan är hypotesen mer av principiell karaktär och inget anges som stöd för att det skulle kunna förhålla sig så som den anger.

Hovrättens argument: Hovrätten menar att om övergreppen varit inbillade så skulle detta förutsätta en allvarlig störning i hennes verklighetsuppfattning. Inget talar dock för att hon skulle ha en sådan störning utan hon beskrivs allmänt som ”normal”.

4. ALTERNATIVHYPOTESER PÅ OLIKA NIVÅER

Man skulle kunna diskutera Hovrättens argumentering från flera olika perspektiv. Man skulle exempelvis kunna diskutera domstolens underlag för olika påståenden. Axberger et al menar således att en del av de anförda skälen var ”spekulativa”. Man skulle också kunna kritisera deras urval av argument. Man skulle vidare kunna lyfta fram flera psykologiska resonemang som framstår som relevanta i sammanhanget. Det jag vill rikta uppmärksamheten på i denna artikel är dock något annat, nämligen hur prövningen av alternativa hypoteser sker. Domen ger verkligen ett intryck av att Hovrätten försökt att värdera alternativa hypoteser. Problemet är att detta värderingsarbete bara skett på en nivå. Jag menar att arbetet med att försöka tolka de bakomliggande händelserna måste ske på flera nivåer. På den lägsta nivån samlar man in och väljer ut uppgifter som är av betydelse för att kunna fastställa en dom. Detta är ett arbete som i sig innehåller flera kritiska moment, men som inte är fokus för denna artikel, som fokuserar på själva tolkningsarbetet. De uppgifter man har vävs således samman, först till olika deltolkningar. Exempel på sådana deltolkningar i det aktuella fallet skulle kunna vara:

- Att flickan inte kunnat lämna en sammanhängande berättelse kan vara relaterat till att hon upplevt en lojalitetskonflikt.
- Att flickan uttrycker sig så kortfattat kan vara ett uttryck för att det är svårt att tala om sexuella upplevelser.

På denna nivå redovisar Hovrätten ett ambitiöst arbete där också alternativa hypoteser vägs in. Sedan må man kritisera hur detta sker – eller instämna i bedömningarna - men tveklöst finns alternativa deltolkningar redovisade.

På en högre nivå kan man tala om helhetstolkningar. Sådana byggs i regel upp på grunden av ett antal deltolkningar. Ett exempel på en sådan tolkning skulle kunna vara:

- Flickan har varit utsatt för övergrepp av sin pappa på väsentligen de sätt som hon beskriver.

Denna tolkning är också den slutsats som Hovrättens resonemang utmynnar i. Frågan är – har man i tillräcklig grad beaktat alternativhypoteser? Svaret på denna retoriska fråga är: nej! Bristen blir uppenbar först på denna nivå, helhetsnivån. Det redovisas inget försök att formulera ett alternativt sammanhängande sätt att se på de uppgifter som framkommit. Problemet är nämligen att det kan finnas flera alternativa möjligheter att se på materialet, vilka alla får mer eller mindre stöd och dessutom inte kan motsägas.

Inom psykologisk/psykiatrisk teoribildning har liknande tankegångar diskuterats av flera svenska författare. Arne Trankell har tidigt sammanfattat detta allmänna vetenskapliga problem som:

”Om en tolkning skall kunna accepteras som en säkerställt rimlig beskrivning av den bakomliggande verkligheten, måste den vara ensam om att ge en restlös och rimlig förklaring till den föreliggande informationen.”⁷

Självt har jag formulerat något liknande i min avhandling om barnpsykiatrisk utredningsmetodik vid övergreppsmisstankar:

”Är det möjligt att finna en ensam tolkning som tillgodoser de ovanstående kriterierna?”⁸

Så länge man har flera möjliga tolkningar med visst stöd och utan någon information som motsäger dem så finns det goda skäl att hävda att analysen inte är

7 Trankell A., Vittnespsykologins arbetsmetoder, Stockholm 1971.

8 Lindblad, F., Child sexual abuse - characteristics and a method for evaluation of allegations. Avhandling. Karolinska Institutet, 1989.

färdig, åtminstone sett från ett beteendevetenskapligt perspektiv.

5. EN TÄNKBAR KOMPLETTERANDE HELHETSTOLKNING

Är det då möjligt att formulera en annan helhetstolkning än att flickan varit utsatt för övergrepp av sin pappa på väsentligen de sätt som hon beskriver? Låt oss utifrån det skisserade materialet göra ett försök:

Möjligen utgående från en kärna av något självupplevt (flickan vidhöll efter sitt senare återtagande ett övergrepp) har i ett intensivt samspel med andra en omfattande berättelse om övergrepp från pappan vuxit fram. Påverkansmöjligheter är väl beskrivna. Kontakten med kuratorn var mycket tät. Enligt Axberger et al hade de "så gott som daglig kontakt" med varandra från april och över sommaren. Man kan inte bortse från att en sådan kontakt kan få en stark känslomässig betydelse och att samtal om övergrepp kan bli det som är själva "kittet" i dessa samtal. Förhören förefaller också ha varit anmärkningsvärda. Det verkar som om professionella kommit att spela en viktig roll, nästan som närstående, under utredningsfasen. Att flickan lämnar sina uppgifter i kortfattade svar på förhørsledarens frågor kan mycket väl vara ett uttryck för den press som hon tycks ha varit utsatt för under dessa förhör. Att hon efter hand berättar mer och mer framstår som helt naturligt under sådana omständigheter liksom att berättelsen framstår som konsekvent. En konsekvent berättelse kan känneteckna såväl en självupplevd som en konstruerad berättelse. Att berättelsen inte är sammanhängande kan också vara ett uttryck för att den inte är självupplevd. Att flickan inte vill medverka i domstol kan förstås som att hon inte vill försätta sig i en situation som hon inte har kontroll över och där hon kan bli avslöjad. Att hon som gärningsman först anger en lärare, sedan en annan okänd person och slutligen pappa skulle till en del kunna vara ett uttryck för den påverkan som nyss beskrivits. Det är också viktigt att det inte finns något som motsäger denna alternativa helhetstolkning.

Hur ska man veta vilken hypotes som är den "rätta"? Problemet kan vara just att det i vissa fall inte är möjligt att komma fram till ett bestämt svar på denna fråga. En del talar för att detta fall kan vara ett sådant exempel. Hovrättens argumentering kan vara riktig. Den hypotes som jag skisserat kan vara riktig. Uttryckt på ett annat sätt: Hypotesprövningen utmynnade i två (kanske kan man finna flera) kvarvarande hypoteser – eller helhetstolkningar - som bägge föreföll rimliga och ingen av dessa kunde avfärdas genom att det fanns något som var oförenligt med den.

Det är värt att påpeka att min avsikt inte är att försöka ge en typbeskrivning av rättsliga fall om övergreppsmisstankar rörande barn. Mitt eget intryck är inte att alternativhypoteser som baseras på påverkans effekter skulle avvisas på lösa grunder inom svenskt rättsväsende. Mitt intryck är snarast det motsatta, nämligen att påverkanshypoteser inte sällan tillmäts en stor betydelse, även när faktiskt stöd för sådana mekanismer saknas i det rättsliga underlaget. Att till exempel ha berättat för en skolkurator tycks således ibland tas till intäkt för att omständigheterna skulle kunna vara just som i det aktuella fallet, även i avsaknad av belägg för en sådan förmodan. Givetvis ligger det i försvarets intresse att försöka övertyga domstolen om betydelsen av sådana alternativa mekanismer. Det är en grannliga uppgift för en domstol att kritiskt granska underlaget för sådana alternativtolkningar. Att en flicka berättar om övergrepp för sin skolkurator behöver nämligen inte alls innebära att flickan blivit påverkad av kuratorn till att presentera anklagelserna. Inte heller behöver det innebära att icke självupplevda inslag kommit att integreras i ett ursprungligen korrekt återgivande av ett händelseförlopp. Men – flickan kan ha blivit påverkad så att sådana mekanismer aktiverats. Det aktuella fallet illustrerar omständigheter där bägge dessa beskrivna typer av påverkan principiellt skulle kunna ha uppstått. Ett ytterligare problem är att sådana omständigheter kan föreligga både i fall där misstankarna bygger på självupplevda händelser och i fall där de inte gör det. Det första scenariot innebär en mycket svår situation för den målsägande. Kanske kan yttre omständigheter, som hon själv inte är ansvarig för, kring avslöjande och fortsatt berättande innebära att en fällande dom omöjliggörs.

6. ALTERNATIVHYPOTSESENS RELEVANS ELLER TYNGD

En principiell fråga som belyses av dessa resonemang är att det alltid är möjligt att formulera alternativhypoteser, även på helhetsnivå. Det väsentliga för om de ska tillmäts någon betydelse eller inte vid en bedömning av övergreppsmisstankarna är om de har någon grund i materialet och vilken relevans och/eller tyngd de kan tillskrivas. En alternativhypotes som bara är ett löst antagande saknar betydelse i detta sammanhang men kan enligt min erfarenhet ändå komma att påverka den rättsliga processen. För att illustrera hur en sådan hypotes kan se ut ska jag ge ett exempel, som är hämtat från en förundersökning och som jag beskrivit i ett tidigare arbete.⁹

---

9 Lindblad, F., Child sexual abuse - characteristics and a method for evaluation of allegations.

Detta fall gällde en 12-årig pojke som uppgavs ha varit utsatt för upprepade sexuella övergrepp av en vuxen man. Vid det första förhøret talar förhørsledaren och pojken om en specifik händelse:

Förhørsledaren: Knäppte han (det vill säga den misstänkte) upp sina byxor?

Pojken: Nej, han hade träningsoverallbyxor på sig.

Exemplet kan ses som en illustration av att en detalj kan vara av betydelse för bedömningen. Det är också intressant att se att pojken i exemplet står emot påverkan från förhørsledaren. En sådan typ av påverkan, som antagligen är helt omedveten från den vuxnes sida, sker inte sällan under ett förhøret och har alltså det goda med sig att den kan användas som ett oavsiktligt "experiment" som ger ett uttryck för barnets förmåga att stå emot ledande frågor. Exemplet räcker inte för att belägga att övergrepp har skett men kan ingå som en av flera viktiga delar i underlaget för den samlade bedömningen.

Exemplet väckte debatt i den svenska Läkartidningen. En barnpsykiatrisk kollega skrev följande:

"Psykoanalytisk teori respekterar möjligheten av omedvetna homosexuella önskningsar. Sådana kan ju ha väckts hos pojken i konfrontationen med träningsoverallbyxornas relativa nakenhet. Genom att bygga in den omedvetna önskan i en fantasi om övergrepp åstadkommer pojken en psykisk kompromiss: Han projicerar impulsen till ett annat subjekt och åstadkommer på så vis en "primärvinst" för driften. Genom att berätta för andra vuxna får han överjagstöd mot impulsen och åstadkommer en "sekundärvinst" i konformism med omgivningens tabu mot homosexualitet. I Författarens undersökning erbjuder sig de vuxna explicit som stöd mot sexuella förövare – detta kan "missbrukas" som stöd mot en inre egen impuls."¹⁰

Man kan inte avfärda denna argumentering som "fel". Däremot kan man hävda att den utgår från ett konstruerat sammanhang och att den är baserad på teoretiska spekulationer, i detta fall av något kontroversiellt slag. Några uppgifter

10 Bodegård, G., Viktigt beakta psykoanalytisk kunskap vid utredning om sexuella övergrepp mot barn., Läkartidningen 1990;87:1953-6.

från materialet som stödjer den redovisas inte. Utan stöd av sådana uppgifter kan en sådan hypotes inte betraktas som en rimlig alternativhypotes.

7. SLUTSATSER SOM KAN DRAS AV DETTA FALL

Kan man dra några slutsatser av detta hovrättsfall? Man kan för det första fråga sig om domskäl verkligen är representativa för hur en domstol kommer fram till sitt ställningstagande. Upplevd tidsbrist kanske kan leda till att man komprimerar texten till det mest nödvändiga. Kanske domstolen av strategiska skäl också väljer att vara tydlig på gränsen till övertydlig för att det inte ska uppstå någon tveksamhet. Kanske domstolen för sig själv formulerar alternativhypoteser på helhetsnivån utan att man tycker sig behöva redovisa dessa. Det är ändå i en rättsstat rimligt att utgå från att domskäl ska återspegla hur domstolen tolkat materialet och hur man nått sitt beslut. Detta bör enligt min mening särskilt gälla i fall som detta där argumenteringen beskrivs mer ingående. Det framstår också som rimligt att ställa särskilda krav på hovrätter i detta avseende. I den ofta citerade artikeln av Torkel Gregow om bevisvärdering i mål om sexuella övergrepp mot barn¹¹ sägs:

”Över huvud är det angeläget att bevisvärderingen så långt möjligt konkretiseras och sker med en objektiv metod.”

Man kan vidare fråga sig om detta fall är unikt eller om det är representativt för domstolars arbete. I ett sådant sammanhang är det värt att påpeka att två resningsansökningar avslogs vilket kan tolkas som att argumenteringen i alla fall inte torde ha varit väsensskild från juridisk praxis i mitten av 90-talet.

Det går inte att uttala sig om den logiska fallgrop som detta fall illustrerar är vanligt förekommande eller inte. I det material av nio resningsärenden som vi analyserat är detta det tydligaste exemplet på att man inte tycks ha utvecklat en alternativ helhetstolkning. Däremot är det i den första omgången i hovrätten i dessa fall vanligt att en hypotes, som i och för sig framstår som tänkbar, negeras utan att skälen utvecklas för detta eller att den hypotesprövning som görs är vad jag skulle vilja beteckna som ytlig. Det finns alltså anledning att befara att en utebliven eller ytlig prövning av kraftfulla alternativhypoteser kan ha varit ett inte alltför ovanligt fenomen i åtminstone komplicerade fall av övergreppsmisstankar mot barn. Detta betyder inte att jag menar att do-

¹¹ Gregow, T., Några synpunkter på frågan om bevisprövning i mål om sexuella övergrepp, SvJT 1996 s. 509-523.

marna skulle vara felaktiga. Jag är inte jurist och jag har inte heller haft tillgång till samma information som hovrätterna haft så det finns goda skäl att avstå från sådana ställningstaganden. Den presenterade fallbeskrivningen ska i första hand ses som en illustration av en potentiell felkälla i domstolars beslutsprocess, en felkälla som förtjänar uppmärksamhet i såväl juridisk grundutbildning som vetenskaplig debatt. Att vara medveten om betydelsen av att försöka formulera alternativa helhetstolkningar kan förhoppningsvis också vara till nytta för den som själv blir juridisk aktör i ett ärende av detta slag.